

Ηλίας Κουβαράς, Η Διοικητική Δικαιοσύνη ως δικαιοτελεστική λειτουργία -Συμβολή στην αποτελεσματικότητα της Διοικητικής Δικαιοσύνης, 2015, σ. 568, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.

Η πρόταξη στον τίτλο του βιβλίου, το οποίο αποτελεί μέρος της δ.δ. του συγγραφέα, της λέξης «δικαιοτελεστική λειτουργία» μάλλον ξενίζει. Με αυστηρά περιγραφικούς όρους, πρόκειται για μια πραγματεία στο δίκαιο που διέπει την υποχρέωση συμμόρφωσης της Διοίκησης στις αποφάσεις των Διοικητικών Δικαστηρίων. Όπως όμως μας ενημερώνει ο συγγραφέας, ο όρος δικαιοτελεστική λειτουργία επιλέχθηκε αφενός για να αποδώσει τη συνεργασία μεταξύ εκτελεστικής και δικαστικής λειτουργίας για την υλοποίηση των δικαστικών αποφάσεων, αφετέρου για να αναδείξει τη δικαστική λειτουργία, ως λειτουργία που πραγματώνει το δίκαιο. Το σύνολο του έργου φαίνεται να διακατέχεται ακριβώς από την αγωνία πώς ο διοικητικός δικαστής θα εγγυηθεί, τόσο προληπτικά όσο και κατασταλτικά, την εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων.

Το έργο καλύπτει σε σημαντικό βαθμό το θεωρητικό κενό σε επίπεδο μονογραφίας (από το κλασσικό έργο του Φ. Βεγλερή περί συμμόρφωσης της Διοίκησης που εκδόθηκε το 1934), σε ένα ζήτημα με σημαντικές δυσκολίες και γκρίζες ζώνες. Επιμέρους προβληματικές, όπως ο μηχανισμός των Τριμελών Συμβουλίων του Ν. 3068/2002, τα όρια του δεδικασμένου και του διοικητικής φύσεως ζητήματος ως έκταση των υποχρεώσεων της Διοίκησης, η αναγκαστική εκτέλεση κατά του Δημοσίου διαρθρώνονται σε ένα συνεκτικό και συμπαγές σύνολο, έτσι ώστε να δίνεται μια ολοκληρωμένη απάντηση στο πρόβλημα της εφαρμογής των δικαστικών αποφάσεων.

Χρήσιμη για τον εφαρμοστή του δικαίου, είναι η συστηματοποίηση του συνόλου της συναφούς νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας, των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων και του Ελεγκτικού Συνεδρίου, των Πρακτικών και των Αποφάσεων των Τριμελών Συμβουλίων του Ν. 3068/2002 των δικαστηρίων αυτών, καθώς και των γνωμοδοτήσεων του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, ως προς τον ενδεδειγμένο τρόπο συμμόρφωσης της Διοίκησης. Από την άλλη πλευρά, ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το θεωρητικό του διοικητικού δικαίου, παρουσιάζει η παράθεση των εργαλείων που διαθέτει ο διοικητικός δικαστής σε ξένες έννομες τάξεις για την εκτέλεση των αποφάσεών του, ενώ εξετάζονται οι όροι για την υιοθέτηση αντίστοιχων ρυθμίσεων στην Ελλάδα.

Αρετές του βιβλίου αποτελούν η εξαντλητική νομολογιακή και θεωρητική τεκμηρίωση κάθε παρατήρησης και η πρωτότυπη προσέγγιση των ζητημάτων. Έτσι στο «Γενικό Μέρος», ο συγγραφέας θέτει ως άξονα της ανάλυσής του την «αποκαταστατική πράξη», την ειδική εκείνη κατηγορία διοικητικής πράξης, η οποία αποσκοπεί στην επίτευξη της συμμόρφωσης. Από την άλλη, διαγράφοντας την περιφέρεια του προβλήματος, αποσαφηνίζει τα όρια μέχρι τα οποία εκτείνονται οι υποχρεώσεις της Διοίκησης για συμμόρφωση, τόσο εγγενή, προσδιοριζόμενα από το διοικητικής φύσεως ζήτημα, όσο και θετά από το νομοθέτη, ο οποίος δύναται να επέμβει είτε προληπτικά με *in abstracto* ρυθμίσεις που περιορίζουν το ακυρωτικό αποτέλεσμα είτε κατασταλτικά στο στάδιο συντέλεσης της συμμόρφωσης. Στη συνέχεια, στο «Ειδικό Μέρος» συστηματοποιείται ο ενδεδειγμένος τρόπος συμμόρφωσης, ανάλογα με το ειδικότερο πεδίο δικαστικής προστασίας (ακυρωτικές-ουσιαστικές διαφορές, προσωρινή δικαστική προστασία κ.λπ.), αλλά και το ειδικότερο πεδίο διαφορών (υπαλληλικές, περιβαλλοντικές κ.λπ.). Πιο ώριμο

συγγραφικά τμήμα του βιβλίου αποτελεί, κατά την άποψή μας, αυτό της υποδοχής της δικαστικής απόφασης από τη Διοίκηση. Υπό τον τίτλο *«μεταξύ αφομοίωσης και «μεταβολισμού» του διατακτικού των δικαστικών αποφάσεων»*, αναδεικνύονται οι σημαντικές δυσκολίες με τις οποίες έρχεται αντιμέτωπη η Διοίκηση στο στάδιο εφαρμογής της απόφασης.

Αν έπρεπε κανείς να εντοπίσει ένα μειονέκτημα, θα μπορούσε να παρατηρήσει ότι στο βιβλίο, ως μέρος μόνο της δ.δ. του συγγραφέα, δεν συμπεριελήφθησαν μια σειρά από αναλύσεις (στις οποίες γίνεται επιγραμματική παραπομπή στο κείμενο της μελέτης), οι οποίες θεμελιώνουν, κατά το συγγραφέα, το επιβεβλημένο της μεταρρύθμισης του εγχώριου συστήματος για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης.

Συμπερασματικά, το πόνημα ισορροπεί ανάμεσα στη θεωρία και την πράξη και ικανοποιεί σε μεγάλο βαθμό τη φιλοδοξία που θέτει στην εισαγωγή του: να συγκροτήσει μια ολοκληρωμένη θεωρία πάνω στο ζήτημα της εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων. Ταυτόχρονα περιέχει έναν καταιγισμό προτάσεων που «ανανοηματοδοτούν» το ρόλο του διοικητικού δικαστή ως εγγυητή της εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων. Λόγω της μεγάλης του έκτασης, ιδιαίτερα χρήσιμη για τον αναγνώστη είναι η παράθεση ανά ενότητα συμπερασματικών παρατηρήσεων, όπως επίσης στο τέλος μιας συνολικής Σύνοψης του έργου.

Ν. Ζιώμας, Πρωτοδίκης Δ.Δ., Μ.Δ. Δημοσίου Δικαίου